

ГУМЕННА Докія Кузьмівна (23. 02(07. 03). 1904, с. Жашків, нині місто Черкаської обл. — 04. 04. 1996, Нью-Йорк, похована у м-ку Бавнд Брук, шт. Нью-Джерсі, США) — письменниця. Член «Плугу» (1924). Закінчила Київський ІНО. Друкуватися почала у 12-річному віці у шкільному журналі «Золоте руно». У 16 років вже писала поезії в прозі. Нарис «У степу» опубліковано 1924 у журналі «Сільськогосподарський пролетар». 1929 вийшли друком невеликі книжки-нариса та оповідання «Ех, Кубань ти Кубань хліборобная», «Стрілка коливається» та «Кампанія», які були вкрай негативно сприйняті радянськими критиками. Особливо загострилася ситуація, коли в журналі «Плуг» з'явилися нариса Г. про тогочасні комуни під назвою «Листи з степової України», які цензура заборонила видавати окремою книжкою. Г. відрахували з «Плугу». Лише 1939 за підтримки М. Рильського, П. Панча та А. Любченка вона надрукувала оповідання «Вірс», але і цей твір викликав нові напади, зокрема в журналі «Радянська література» авторку назвали «наклепницею на радянську дійсність».

Під час німецької окупації жила в Туреччині, потім в таборах у м. Грац (Австрія) та в таборах для переміщених осіб у Німеччині, продовжувала літературну діяльність. 1946 у Зальцбурзі видала збірку оповідань «Куркульська вілія», у якій змальовувала сільське життя в перші роки більшовицької влади. Про наступний роман Г. «Діти Чумацького шляху» (у 4-х кн., Мюнхен, Нью-Йорк, 1948–51; перевид. — Нью-Йорк, 1983; К., 1998) Ю. Шерех (Шевельов) писав: «Роман змальовує наступ більшовизму на український народ, поданий письменницею в двох головних паралельних планах: колективізація українського села і ліквідація “куркульства” з одного боку, і процес винищення

української культури — з другого...».

1950 виїхала до Нью-Йорка. Написала повісті «Велике цабе» (1952), подавши свою художню версію часів трипільської культури; «Мана» (1952), у якій розкривається психологічно підрадянська людина, зокрема інтелігенція; епічну хроніку окупації Києва 1941–43 «Хрещатий Яр» (1956); історіософський роман «Золотий плуг» (1968) — про нівеляцію творчих особистостей у тоталітарній державі; романи «Серед хмаросягів» (1962), «Скарга майбутньому» (1964), «Чотири сонця» (1969), «Внука столітнього запорожця» (1981). Видала цикл творів з прадавньої історії України, надавши їм оригінальне художнє трактування: «Епізод із життя Європи Критської» (1957), «Благослови, мати» (1966), «Родинний альбом» (1971), «Минуле пливе в прийдешнє: Розповідь про Трипілля» (1978), «Небесний змій» (1982) та ін.

Аналізуючи твори Г. на історичні та доісторичні теми, Г. Костюк відзначав, що вона «як мистецький дослідник, як психолог і візіонер зуміла відтворити дух і провідне місце української людини, відшукати якнайглибші джерела її історичного існування і тим поглибити історичне буття нашого народу». В останні роки життя Г. знову неодноразово зверталася до жанру нариса, зокрема на тему канадсько-американських подорожей, а також видала спогади з київського періоду свого життя «Дар Евдотеї. Іспит пам'яті» (у 2-х т., Балтимор; Торонто, 1990). В архіві Г. лишилося чимало рукописів та епістолярна спадщина.

Рекомендована література

1. Державин В. Казка для дорослих // Визвольний шлях. 1953. № 4;
2. Тарнавський О. Літературний шлях Докії Гуменної // Київ. 1964. № 6;
3. Костюк Г. На перехрестях життя й історії (До 70-річчя життя і 50-річчя літературної діяльності Докії Гуменної) // Сучасність. 1975. № 4;
4. Тарнавський О. «Любов моя – література» // Сучасність. 1991. № 10;
5. Жила В. Збуджують думки, викликають роздуми... // Визвольний шлях. 1993. № 1;
6. Мушинка М. Докія Гуменна та її «Діти...» // СіЧ. 1993. № 1;
7. Мельник В. Живий голос далекої епохи // Київ. 1993. № 11;
8. Сорока П. Докія Гуменна. Літературний портрет. До 100-ліття з дня народження письменниці. Т., 2003;
9. Пепа В. «Доля не уласкавила мене» // Вітчизна. 2005.

Бібліографічний опис:

Гуменна Докія Кузьмівна / В. О. Мельник // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. — К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2006. — Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-24663>

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).